

Handläggare
Eva Westlund, Utvecklingsledare
033-430 56 11 eva.westlund@bollebygd.se

Betygjämförelse över tid, 2012 - 2016

Redan 2010 diskuterades att sätta betyg tidigare än på hösten i årskurs 8, vilket var gällande då¹. Dåvarande utbildningsminister Jan Björklund menade att föräldrar och elever hade rätt till en tydlig information om hur det går i skolan. Vid denna tidpunkt fick elever och vårdnadshavare information genom utvecklingssamtal och att man då upprättade en individuell utvecklingsplan (IUP). Betygen skulle ersätta IUP. Det innebär att man idag enbart upprättar en IUP i årskurserna 1-5.

Då det är olika när eleverna börjar läsa moderna språk föreslog man att betyg skulle sättas först i årskurs 7 i ämnet. Blockbetyg i SO och NO skulle slopas och betyg skulle sättas i varje enskilt ämne. Dock var det fortfarande möjligt att sätta blockbetyg i årskurs 6.

Syftet med tidigare betyg var att det skulle leda till bättre studieresultat och att skolan skulle bli lite mer på allvar för eleverna. En ny betygsskala hade redan beslutats och bokstavs-betygen A-F infördes läsåret 2012/2013, med A som toppbetyg. Processen att införa betyg i årskurs 6 tog tid då läroplanen och nationella prov måste omarbetas och hänga med i förändringen.

I samband med införandet av reformen genomfördes omfattande implementerings- och kompetensutvecklingsinsatser. Kommunerna ersattes även enligt finansieringsprincipen för de merkostnader som bedömdes uppkomma genom införandet av betyg från årskurs 6.

Vikten av att inte bara införa skolreformer utan att också att utvärdera dessa betonas även i betänkandet Utvärdera för utveckling – om utvärdering av skolpolitiska reformer². I betänkandet framgår att utvärdering av reformer i sin tur

¹ Ds 2010:15 Betyg från årskurs 6 i grundskolan

² SOU 2014:12

kan resultera i kunskap som kan ligga till grund för evidensbaserade beslut inför eventuella framtida reformer.

Uppdraget

Hösten 2012 var första gången som eleverna i årskurs 6 fick betyg i hela landet. Dåvarande Barn- och utbildningsförvaltningen i Bollebygds kommun hade en diskussion om att det vore intressant att följa denna grupp av elever för att se hur betygen utvecklades. Syftet var både att följa elevernas utveckling på individnivå men också att ha som underlag vid diskussioner med lärare om betygsättning, mål och resultat. Utvecklingsledare fick detta uppdrag. Nu juni 2016 har gruppen gått ut årskurs 9 och en sammanfattning och analys ska nu till.

Årskurs 6

Läsåret 2012/2013 gick gruppen elever i årskurs 6. De gick då i Bollebygdskolan F-6, Töllsjöskolan, Örelundskolan eller Gaddensskolan. Gaddensskolan är kommunens enda fristående F-6-skola.

Bollebygdskolan F-7	36 elever
Töllsjöskolan	14 elever
Örelundskolan	13 elever
Gaddensskolan	18 elever

Dessa elever blandades och gjordes till fyra jämnstora klasser. Under de senaste tre åren, har några elever flyttat och några har kommit till. Vid granskning av dessa elever kan man inte se att medelbetyg eller medelpoäng har påverkats nämnvärt av denna rörlighet.

Då det var första gången som lärarna på mellanstadiet skulle sätta betyg följdes höstens betyg extra. Samtliga lärare i den kommunala skolan träffades första dagen på vårterminen för att få en redogörelse för hur höstens betyg såg ut på skolorna. Gruppdiskussioner fördes och samtliga fick en läxa att ta med sig hem, som innebar att diskussionen skulle fortsätta utifrån vårterminens nationella ämnesprov. Dessa sambedömdes i kommunen, allt för att skapa en rättssäker och likvärdig samsyn av förmågor och resultat. Noteras bör att vårterminens sambedömning av nationella ämnesproven var, enligt lärarna den bästa kompetensutveckling som de varit med om. Allt sedan vårterminen 2013 har

Bollebygds kommun arrangerat sambedömning av dessa prov i samtliga ämnen i årskurs 3, 6 och 9.

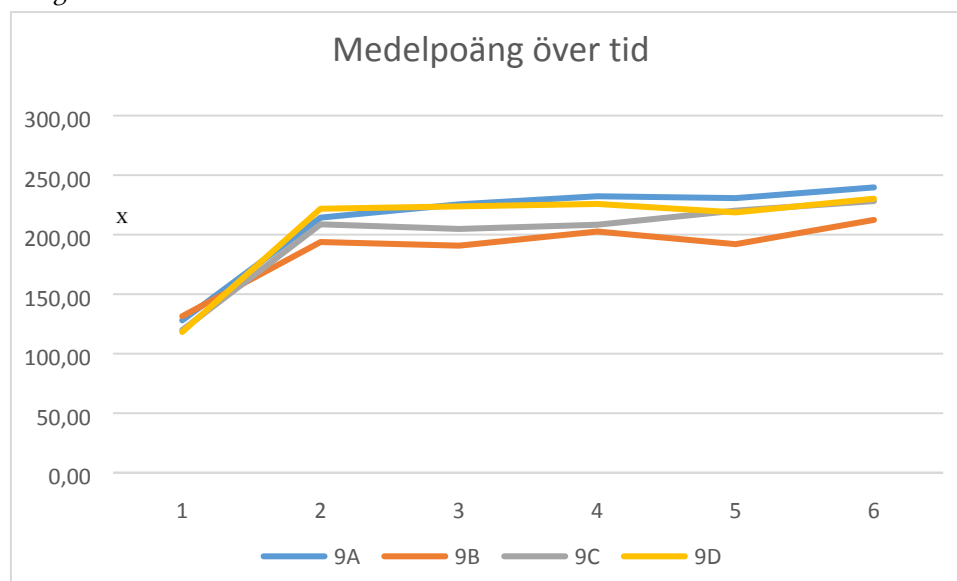
Tabell 1, Medelpoäng årskurs 6

Bollebygdskolans F-6		Töllsjöskolan		Örelundskolan		Gaddenskolans	
Ht12	Vt13	Ht12	Vt13	Ht12	Vt13	Ht12	Vt13
202,7	227,6	219,3	234,6	145,7	226	*	241,2

Höstterminen 2013

Efter höstterminens betyg i årskurs 7 gjordes en ny jämförelse, men då mellan hösttermins-betygen 2012 och 2013. Det var tydligt att de höga betygen uteblev och elevernas medelpoäng sänktes.

Diagram 1 Från vt13 till vt16

x = medelpoäng för årskurs 6 (211.2) vt13

1 = ht 13 2 = vt 14 3 = ht 14 4 = vt 15 5 = ht 15 6 = vt 16

Medelpoängen för höstterminen 2013 (1) är något missvisande då eleverna inte hunnit läsa alla ämnen ännu. Till exempel har eleverna kanske bara läst ett eller två av fyra ämnen i SO, så även i NO. Hem- och konsumentkunskap kan ligga på vårterminen.

Några ämnen var speciellt intressanta. Sammanställningen skickades ut tillsammans med diskussionsfrågor. Här följer några urklipp av redogörelsen.

Poäng

Medelpoängen ser olika ut från ht 12 till ht 13.

- Hur har ni resonerat på enheterna kring detta?
- Vad har varit förvånande och vad har varit självklart?

Hem- och konsumentkunskap

Ht 13

A = 0 elever

B = 2 elever

Det är lite spännande att titta på de ämnen där det har varit samma lärare i åk 6 och 7. I Hkk har:

11 elever höjt sitt betyg från vt 13 till ht 13

11 elever har sänkt sitt betyg från vt 13 till ht 13

17 elever har samma betyg ht 13 som vt 13

- Hur har diskussionerna gått gällande detta?

Musik

Ht 13

A = 0 elever

B = 2 elever

En elev från GA har sänkt sitt betyg från A till E.

- Hur kan man förklara en sådan skillnad?
- Hur hanterar eleven detta?
- Hur handskar vårdnadshavare med en sådan sänkning?

Moderna språk

A = 0 elever

B = 0 elever

C = 7 elever

D = 18 elever

E = 44 elever

- Vilka är fördelarna med att börja språk i årskurs 6?
- Ibland förklarar man de låga betygen på ht i åk 7 med att man inte känner eleverna. I moderna språk sätter man betyg utifrån att man haft eleverna i tre terminer. Hur tänker man här?

Allmänt

- Vilka frågor och funderingar har kommit från elever och föräldrar?
- Hur förklarar ni skillnaden för eleverna och vårdnadshavarna?
- Godtar de förklaringen?
- Kan elever få de höga betygen redan första terminen? Varför? Varför inte?
- Hur går vi vidare i våra diskussioner?

Vårterminen 2014

Vårterminen 2014 var intressant då man kunde utvärdera och jämföra betygsättningen i samma elevgrupp i årskurs 7 med förgående års betyg. Elevgruppen hade ett medelpoäng i årskurs 6 på 211,2 och nu i årskurs 7 låg medelpoängen på 209,7. En liten differens som kan ha olika orsaker ex försiktig betygsättning hos lärarna på högstadiet. Lärarna på högstadiet har en långvarig tradition av att sätta betyg och det höga medelpoängen från årskurs 6 var ett år tidigare ifrågasatt. Nu visade det sig att eleverna låg i jämförelse med sina betyg i sexan och bedömningen är att lärarna hade en rättssäker betygsättning.

Årskurs 8 och 9

Under ett tillfälle per termin på ledningsmöten med rektorer har den aktuella sammanställningen lyfts och diskuterats. Utvecklingsledaren har vid ett tillfälle besökt Gaddenskolan då även de var intresserad av att höra hur det går för deras elever och kunna jämföra aktuell betygsättning med deras egen i årskurs 6. Diskussion har även förts i nätverket med kommunens förstelärare.

Årskurs 9 visar på ett gott resultat och en progression av betygen. Vi hade 87 elever som slutade och deras medelpoäng var 228,13.

Tabell 2 Medelpoäng per klass

Klass	Medelpoäng
9A	239,7
9B	212,4

9C	228,2
9D	230,2

Tabell 3 Antal betyg

Betyg	Antal
A	163
B	234
C	372
D	317
E	295
F	38

I årskursen var det 81% av eleverna som hade godkänt i samtliga ämnen – 87% av flickorna och 75% av pojkarna.

Nationella ämnesprov

Syftet med de nationella proven är i huvudsak att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning, och ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå. De nationella proven kan också bidra till att konkretisera kursplanerna och ämnesplanerna, och en ökad måluppfyllelse för eleverna. De nationella proven är inte examensprov, utan ska vara en del av lärarens samlade information om en elevs kunskaper. Det är regeringen som beslutar om i vilka ämnen, årskurser och skolformer som nationella prov ska genomföras.

De nationella proven har framför allt en summativ funktion. Det betyder att de ska fungera som en avstämningspunkt i slutet av en årskurs eller en kurs och visa vilka kvaliteter eleven har i sina kunskaper i de ämnen/kurser där proven genomförs.

De nationella proven kan även användas som en del i den bedömning för lärande som är en del av undervisningen. Provresultaten ger god information om vilka kunskaper som utgör styrkor och vilka kunskaper som eleven genom undervisningen behöver utveckla mer. På så sätt fyller proven i även en formativ funktion. Proven ger även en bild av hur undervisningen har fungerat, vilket i sin tur kan ge uppslag till hur undervisningen kan utvecklas.

De nationella proven konstrueras på uppdrag av Skolverket av flera av landets universitet och högskolor och är väl utprovade av lärare och elever.

Jämför man betygen med de nationella ämnesproven som genomfördes vårterminen 2016, kan man se bland annat att man i matematik inte har satt något lägre betyg än vad proven visar. I ämnena engelska och kemi är det större andel lägre satta betyg än vad proven visar. Ämnesprov i engelska, matematik och svenska görs varje år. Däremot varierar ämnena i SO och NO. Vilket ämne det blir informeras skolan en tid innan proven skickas ut.

Tabell 4 Betyg vs Nationella ämnesprov

	Lägre	Samma	Högre
Engelska			
flickor	6	21	7
pojkar	12	29	2
Kemi			
flickor	13	16	6
pojkar	10	34	3
Matematik			
flickor	0	17	17
pojkar	0	28	18
Samhällskunskap			
flickor	2	29	4
pojkar	1	43	3
Svenska			
flickor	2	24	10
pojkar	1	32	13

Ämnen

Under åren som gått har det varit tydligt att det är lättare att få höga betyg i några ämnen. Om man tittar på antalet A och B i ämnena så kan vi konstatera att det är

bild samt idrott och hälsa följt av hem- och konsumentkunskap och slöjd som ligger högst. Vårterminen 2016 är inget undantag utan följer hur det har sett ut under de gångna åren.

Tabell 5 Ämnen med högst antal betyg A och B, vt 2016

Ämne	Antal A och B
Idrott och hälsa	52
Bild	46
Hem- och konsumentkunskap	33
Slöjd	31

Tabell 6 Ämnen med lägst antal betyg A och B, vt 2016

Ämne	Antal A och B
Teknik	8
Musik	12
Biologi	13
Fysik	13
Kemi	14

Inför årskurs 7, höstterminen 2013 var det 74 elever som valde ett språk. Populärast var då spanska som 50 elever valde. Av de 74 elever var det 61 (82%), som fortsatt läsa språk fram till slutet av årskurs 9. Fördelningen av slutbetyget i detta ämne är A – 3 elever, B – 8 elever, C – 12 elever, D – 11 elever, E – 23 elever samt F – 3 elever.

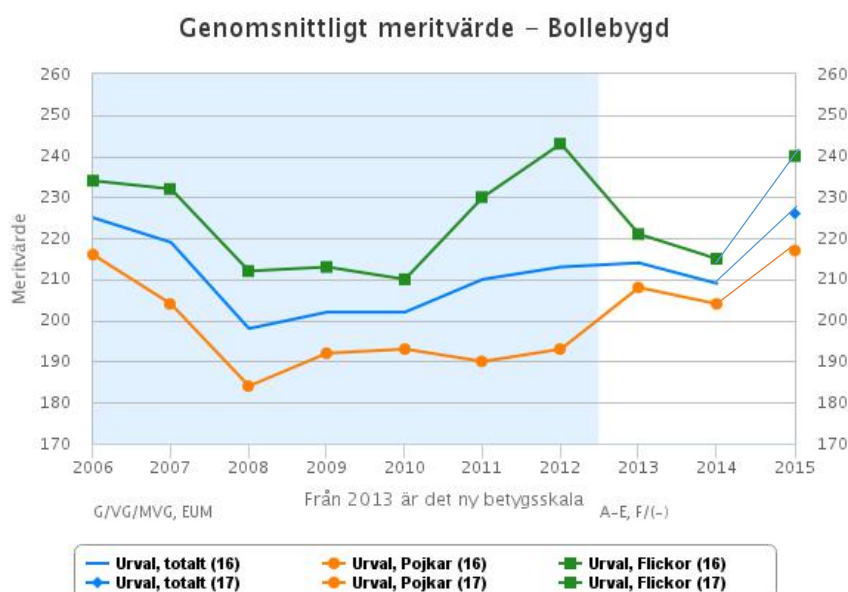
Slutsats

Det har varit ett intressant projekt att följa gruppen av elever under fyra år. I en liten kommun som Bollebygd har man kunnat följa eleverna på individnivå och intresset för hur det går för enskild elev har funnits både bland lärare och rektorer. När reformen infördes fanns en viss oro bland lärarna på mellanstadiet då det var första gången för dem att sätta betyg. Vi gjorde en inventering och hittade någon enstaka lärare som någon gång under sin lärarbana faktiskt hade satt betyg, men det var länge sedan. Oron visade också att lärarna tog uppgiften på största allvar. Betygsättning är en myndighetsutövning som ställer höga krav. Dessutom är det en tydlig bedömning på elever som de har haft en relation till under ett antal år.

Det gällde att det blev rätt och att förståelsen hos elever och vårdnadshavare blev begriplig.

Det fanns en viss tveksamhet bland högstadiets lärare vid publiceringen av vårterminens betyg 2013. Man ansåg att 211,2 var höga medelpoäng. Några lärare i dåvarande årskurs 6 kände sig misstrodd och ifrågasatt. Intressant är då att se utvecklingen av medelpoängen under de fyra åren. Idag förekommer inte denna diskussion och misstroende längre. Det är viktigt att tilliten och förtroendet för betygsättningen finns mellan stadierna.

Årets medelpoäng på 228,1 är ett bra resultat, men inget är så bra att det inte kan bli bättre. Över åren har meritvärdet³ varierat någon men vi kan idag se att vi är åter på en nivå som 2006. I grafen nedan finns inte årets resultat redovisat. Detta sker först i november då Skolverket publicerar data för landets samtliga kommuner. Observera att det är skillnad på medelpoäng och meritvärde.

Framöver

³ Från och med januari 2014 är det möjligt att få 340 meritpoäng, jämfört med de 320 som var max innan. Detta möjliggörs genom att elever nu kan tillgodoräkna sitt betyg i moderna språk som ett 17:e betyg och därmed få ytterligare poäng.

Den högsta poängen man kan få är 340 vilket betyder att man har A i samtliga ämnen. Har eleven 17 eller 18 betyg får hen stryka ett eller två av de sämsta betygen. Om eleven läst moderna språk ska hen bara räkna bort ett ämne och alltså ha ett meritvärde som består av 17 ämnen.

Regeringen har gett uppdrag åt Statens skolverk att utvärdera vissa konsekvenser av betyg från årskurs 6 i grundskolan, sameskolan och grundsärskolan, i de fall betyg ges, samt i årskurs 7 i specialskolan.

Utvärderingen ska analysera i vilken grad och i så fall på vilket sätt

- betyg från årskurs 6 (7 i specialskolan) har påverkat elevernas resultat i förhållande till kunskapskraven, dels generellt, dels avseende olika elevgrupper, t.ex. hög- och lågpresterande elever,
- betygen har bidragit till att fler elever som befaras att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås har fått extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen,
- betygen har bidragit till att fler elever som tidigare fått extra anpassningar eller andra stödinsatser har utretts och fått särskilt stöd, och
- betygen har lett till en tydligare information till elever och föräldrar om elevernas kunskapsutveckling och utveckling i övrigt.

Utvärderingen ska även belysa

- elevers och föräldrars erfarenheter av att eleverna får betyg från årskurs 6,
- rektorers och berörda lärares erfarenheter av att ge betyg från årskurs 6,
- hur implementeringen av reformen har fungerat,
- omfattningen och inriktningen av genomförda implementerings- och fortbildningsinsatser på nationell och lokal nivå och erfarenheter och resultatet av dessa insatser inom området bedömning och betygssättning,
- vilka ekonomiska konsekvenser betyg från årskurs 6 har medfört, bl.a. en bedömning av kostnader för huvudmännen och hur dessa har använt den statliga kompensation som utgått för de kostnader som uppstått vid införandet av betygen och hur dessa medel nått ut till berörda skolor, och
- vilka administrativa, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser som betyg från årskurs 6 har medfört för skolhuvudmän, rektorer och lärare i de olika skolformerna.

Uppdraget ska redovisas senast den 16 december 2016 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).